

LAIA DE BOBES

L'Amadeu Jordana i Comulada va néixer l'any 1915. "Fills d'Alella d'aquesta edat potser no n'hi ha gaires", diu, i més endavant en la conversa, ho concreta: "De la meua quinta només en som tres: en Miquel Cortada i en Pepet Aymar, de Can Casals" (i ell mateix, és clar). Va estudiar poc: "Dos anys o tres als padres, i als tretze ja vaig començar a treballar de pagès, i després de manobre". Als vint o vint-i-dos ja era paleta, i aquesta ha estat la seva feina tota la vida. Les primeres obres on va feinejar eren a Barcelona, al centre d'urgències Pere Camps, prop de les Drassanes. Poc després, treballant per a un constructor de Badalona, va prendre part en la construcció de les caves Parxet a Tiana, una obra faraònica que va durar més d'un any.

La professió li va permetre veure per dins i d'una altra manera algunes de les grans cases d'Alella: cal Marquès, els padres, can Coll... "A can Coll hi vaig instal·lar la calefacció i una xemeneia; vam haver de posar una bastida de quinze metres d'alçada!", comenta. De paleta també, va treballar vint anys a El Masnou, i els deu darrers abans de jubilar-se va fer-ho altre cop a Alella, amb en Vicenç Xicola, com si s'haguessin intercanviat els papers: "Ell als padres m'havia fet de manobre, i després va ser el jefe!".

de Seguries i Molló, on van estar quinze dies "estimbant camions, ambulàncies, motos, cotxes..."

Finalment, va anar a parar al camp de concentració de Prats de Molló, on hi havia dotze o quinze mil refugiats. Aconsellat pels companys, vuit o deu dies després va tornar a creuar la frontera, cap a Maçanet de Cabrenys i Figueres, des d'on van traslladar-lo en una caravana de camions, "atesats com arengades", segons diu, cap a Barcelona. Allà encara va passar un mes a les casernes d'Horta abans no va poder tornar a Alella. No havia matat ningú, i això va fer que no el condemnessin, però va caler un aval de la seva mare i de l'Ajuntament del poble perquè poguessin deixar-lo anar.

Als vint-i-cinc anys, doncs, tornava a ser a casa, i als vint-i-sis es va casar; "Ja érem promesos d'abans", ens explica. La parella van anar a fer de masovers a Can Cuiros, però encara no els havia arribat el temps de la tranquil·litat. "Un any després de tornar a Alella, Franco em va portar a l'Àfrica, amb les quintes. Allà, sort que em van agafar unes febres i em van dur a l'hospital..." Sort? Sí, sort: haver fet de masover del doctor Caralps li va resultar molt útil, perquè quan van cridar-lo, aquest li va fer un favor: "A l'Àfrica, has d'anar? Et faré un certificat conforme pateixes del cor", diu l'Amadeu que li va dir el doctor. Gràcies a aquest paper, quatre o cinc dies després d'ingressar-lo a l'hos-

Ara que es parla tant de la recuperació de la memòria històrica, el personatge que avui presentem és d'aquells que tenen valor, perquè en queden pocs com ell: amb noranta-

Amadeu Jordana, supervivent

Però vet aquí que quan ell tenia vint-i-dos anys va esclatar la guerra. "No vam anar a fer el servici", explica, "vam estar un any aquí sense que ens demanessin a les quintes"... Però finalment sí que els van cridar, i li va tocar anar al front d'Aragó: primer a Barbate, després a Osca, Farlete, Monegrillo... "Però jo no vaig tirar mai cap tiro, eh!?", ens adverteix. I és que, aprofitant els seus coneixements, el van posar amb els enginyers a fer trinxeres i, sobre tot, nius de metralladora; assegura que en va fer, en total, vint o potser més, i que encara ara es recordaria de com fer-los.

A Sarinyena, mentre treballava a la base del campanar, li va esclatar una bomba al costat mateix. "Em va sotraguejar, em va fer aixecar un metre enlaire", explica. La sort va ser que ell estava de genolls i colzes a terra, aplanant el sòl; l'artefacte va fer un sot de dos metres de fons i la metralla va anar cap amunt i després li va caure al damunt. Se'l van endur a l'hospital de campanya. "Vaig estar vint o vint-i-cinc dies enrampat", explica, "primer no podia enraonar..." Allí l'anaren a veure en Josep i l'Elies Xicola, alellencs també destinats a Sarinyena.

Després va venir la retirada, primer cap a Lleida, on altre cop va ser molt a prop de la mort. "Ens van bombardejar; de dins d'una taverna jo vaig treure vint-i-vuit morts", diu. Més endavant, quan els nacionals ven prendre la ciutat, cap a Calaf, Tèrmens, Menàrguens, i encara cap al Montsec i Tremp, Ponts, Solsona, Berga, Guardiola, Ripoll, Sant Pau

pital de Melilla per les febres, van declarar-lo "inútil total" i el van enviar altre cop cap a casa, ja definitivament.

Allà va ser a Can Cuiros trenta-dos anys, mentre treballava de paleta, i després va anar a la casa del carrer de Dalt on continua vivint gairebé trenta anys després de jubilar-se, i on ens rep un diumenge al migdia, quan acaba de fer un tomb. Cada dia surt tot sol i diu que sempre està voltant, va a passejar pel poble i pels turons, i a la tardor cull bolets: "Rovellons, paratges, pempinelles, però fa dos anys que no se'n troben", es lamenta. Havia estat caçador i encara té la bona vista que de jove li va permetre veure Mallorca des dels Figuerals, un dia ventós que hi havia pujat amb en Feliu de cal Vicari i en Jaumet de cal Serrano. Als noranta-un anys, li falla una mica la memòria, i quan no es recorda del nom d'un poble o d'una persona que vol esmentar li fa molta ràbia, però assegura —i la família ens ho confirma— que no està mai malalt, que no pren mai ni una aspirina i que està a dotze de tensió arterial. Probablement, doncs, les injeccions de salicilat que li va donar en Jaume de ca la Librada a Melilla va ser la darrera medicina que va prendre! I és que la longevitat li ve de família: si bé son pare, Josep Jordana, va morir durant la passa de grip que l'any 1919 es va endur una quinzena d'alellencs, la seva mare, Leonor Comulada, va viure fins als cent-tres anys. L'Amadeu Jordana és, doncs, un testimoni directe i, per l'edat, excepcional d'un tros d'història d'aquest país.

un anys fets fa poc, una fortalesa i una salut de ferro i el cap ben clar, aquest alellenc que va sobreviure a la Guerra Civil i que va treballar a les obres de construcció de les caves Parxet ens explica la seva història.